

aan den lezer op. pelen, hij wil werk
wie hij direct den
ouwen. „Een man
dooze". Maar tes-
tanks zijn gesjouw,
t stempellokaal en
die, ieder op zijn
leeren aanvaarden
n er bovendien te
Verdoorn geleide-
tsgemeenschap, in
de nette, oppas-
de sfeer van zijn
lij en zijn vrouw
met het goedmoe-
an een vrouw als
de volksvrouw met
ouw Hakman van
i in de kamer ge-
erdoorn blijft de
en, maar het kan
toestand, bij de

loozen: hun som-
andigheid, het leeg
hun onderling ge-
geleekend in een
achter constateert
verbreidheid van
Het zijn vooral
economische situ-
rschen en veroor-
e onoplosbaarheid
dezen levensnood
r den lezer vol-

dat is zeker ook
eweest — dat een
stokkend, afvraag-
dit probleem stil

t. Want dieper in-
de geestelijke nood
noot meer aan de

eeft Van Randwijk
ing daarvan schiel-
zijn zoeken naar
de Christen tegene-
eft. Wat de hulp
t in dit boek, is
s voorloopig eenig-
heeft gevonden
urgerij, de „bour-
vedorp woont. In
zijn hart eens uit-
niet meer, onzen
en onze behoeften
moeten weer wor-
slukkelingen, dood-
opnieuw beginnen.
en. Niet ik, God,
van Uw genade

bidde, dat hy sie-
ren.

(broek) examineert
in predich gedane
21: Vrede sie met
2nde nademaal hy
iden, is syne con-
a conventum, ende
in sonderheit des

ot Hattum claecht
erholts, ende blijft
broeck gedaen. Is
zoel gevonden een
t van Hattum te
nselfen weer ge-
missive geschre-
Hattum mit ge-

) heeft sich be-
olts, waarop hem
seft in anderhalf
van synen dienst

legt een classicael
t gemeenen costen

der wettelijke or-
csgulden voor lege-
r der armen.

ring is gelecht in
ek op erlecht ver-
yt in derselve vry-

olden, ende na ge-
nit vrantschap ge-

Johannis, praeses
Caesarius, scriba-

(Wordt vervolgd.)

deze maatschappij te geven. Het is daarbij niet
zoo, dat zijn appreciatie wat apart is. Het zit veel
en veel dieper.

Want deze verwrongen levenskijk maakt den
schrijver blind voor de groote levenswaarden, die
ondanks alle verwarring, ook nu nog aanwezig
zijn en bovendien, wat voor hem als roman-
schrijver veel bedenkelijker is, voor de kracht
van den Geest van God, zooals die ook in dezen
tijd schuld bewustzijn en genadebesef, geloof en
vertrouwen werkt in het persoonlijke leven van
velen, ook van velen die in nood zijn.

Of er dan niet „veel waars" is in dit boek?

Wij loopen ook als Christen zoo gauw gevaar
aan ellende om ons heen te gewinnen. Als wij in
de fout vervallen zijn de werkloosheid te gaan
zien als een „noodzakelijk kwaad" van dezen tijd,
dat ons verder weinig meer ontroert, zal dit boek ons
wakker kunnen schudden, ons weer de sociale
ellende beter doen zien en ons doen huiveren
over ons inslapen. Dat is de verdienste van dit
boek. Maar we zullen ook moeten zien de aan-
randing van de waarheid door de miskenning van
wat God zoowel in het openbare als in het per-
soonlijke leven nog geeft. Deze miskenning is de
zonde van dit boek.

II.

D. J. G.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

„Zelfbeproeving".

II.

Er behoort moed toe om over „Zelfbeproeving"
te schrijven.

Wat ik in het vorige artikel aan het slot gezegd
heb, is toch wel heel, heel noodig gebleken.

Ik wil zoo graag rustig en eerlijk overwegen,
wat in deze dingen de meening des Geestes zij.

Dat schijnt ondertusschen voor menigeen héél,
héél moeilijk te wezen.

Zooals uit de pers bekend is, hoop ik binnen-
kort met collega Delleman uit Aalten een soort
dispuut te hebben over het onderwerp: „Van zijn
geloof verzekerd uit de vruchten".

Eén der stellingen, voor dat dispuut gepubli-
ceerd, luidt aldus:

„Het zelfonderzoek, waartoe de gemeente moet
worden opgewekt, is niet het onderzoek: „is mijn
geloof wel echt?", of m.a.w. (want daarop komt
het neer): „mag ik wel aannemen, dat ik in Chris-
tus Gods kind ben?" Dat is in strijd met het ver-
bond, waarin God tegen mij zegt: „Christus is
voor u".

Dit zelfonderzoek moet gaan over de vraag:
„leef ik naar het verbond, gedraag ik mij als
Gods kind?"

Het zelfonderzoek in eerstgenoemden zin leidt
tot niets, houdt tegen op den weg des levens,
maakt het leven arm.

Het zelfonderzoek in den tweeden zin is een
krachtig middel ter bevordering van de God-
zaligheid"

Dit is ook gekomen in handen van de redactie
van de Christelijke Gereformeerde Kerkbode van
Rotterdam.

En wat wordt er nu in die Kerkbode van
gezegd?

„Wie b.v. die nog eenigermate te onderscheiden
weet, ontroert niet, wanneer hij leest, dat Ds D.
van Dijk, Geref Predikant te Groningen, dezelfde,
die op de preekwijze van de afgescheiden vaders
zoo veel aan te merken had en hen niet ten volle
Gereformeerd noemen kon, omdat zij niet heel de
gemeente als de verzoende gemeente aanspraken,
de stelling verdedigen zal:

(Hierna wordt dan de stelling afgedrukt.)

En dan volgen deze woorden: „Vreeselijk!
Vreeselijk!"

Er wordt niet bij gezegd waarom dit zoo
vreeselijk is.

Ik vermoed, dat men bedoelt, dat het zoo vrees-
elijk is, omdat ik op deze wijze den menschen
zou wijsmaken: „als jullie maar in het verbond
bent geboren, dan is het wel in orde, dan komt
het wel terecht."

Ja, als ik dat zou zeggen, dat zou ook inder-
daad vreeselijk zijn.

Maar dat zeg ik niet, nooit en nergens.

Dat blijkt uit de volgende stelling.

Die luidt aldus: „Zelfonderzoek, waarbij men
uitgaat van het zijn in het Verbond en het recht
hebben op de goederen des Verbonds, maakt niet
zorgeloos en oppervlakkig, want boven dit zelf-
onderzoek staat de dreiging van den God des Ver-
bonds, dat, wie geen verbondsgehoorzaamheid be-
toont, met de wereld omkomt".

Blijkt daar nu niet klaar als de dag uit, dat ik
niet zeg: „alle bondelingen worden behouden!"

Hoe ik de dingen zie, dat zal in den loop dezer
artikelen wel uitkomen.

Maar weel ge wat ik nu vreeselijk vind?

Dit, dat de Chr. Geref. Kerkbode van Rotterdam
wel de ééne stelling overneemt, maar niet de
volgende.

Dat kan alléén hieruit verklaard worden, dat
men gevoelt, dat de beschuldiging, die men in mijn
richting lanceeren wilde, niet te handhaven is in
het licht van die tweede stelling.

Die tweede stelling laat duidelijk zien, dat het
niet waar is, waarvan men mij telkens beschuldigt.

Ik ben er van overtuigd, dat niemand sterker
dan ik aandrang op persoonlijk geloof en bekeering.

Ik zeg nog eens, dat blijkt uit die tweede stelling.

Maar is het dan niet vreeselijk om wel het
één e aan te halen, maar niet het tweede, om zoo-
doende ruimte te krijgen voor zulk een verschrik-
kelijke aantijging?

Wie dat doet, toont daarmee, dat het hem niet
om de waarheid te doen is, maar om het hand-
haven van een eenmaal ingenomen standpunt; die
toont daarmee, dat hij, als het de handhaving
van zijn éénmaal ingenomen standpunt dienen
kan, het hem niet kan schelen of hij een broeder,
wiens hoogste eer het is trouw te zijn in de predi-
king van het Evangelie, pijn te doen tot in zijn
nieren.

Als de Chr. Geref. Kerkbode van Rotterdam
aanspraak wil maken op den naam van ridderlijk-
heid en eerlijkheid, dan moet zij aan haar lezers
naast de aangehaalde stelling ook voorleggen die
tweede stelling.

Dat mag ik verwachten, dat eisch ik in den
naam van broederrecht en goede trouw.

En als men dan zegt: „Ik begrijp niet, hoe die
twee dingen met elkander te rijmen zijn?" Dan
antwoord ik: „lees dan rustig wat ik daarover
ga schrijven, dan zal dat vanzelf duidelijk kunnen
worden."

Het gaat hier over dingen, die van zoo groote
beteekenis zijn voor de zaligheid en Godzaligheid
van Gods volk.

Ik smeek nog eens allen, die leiding hebben
te geven aan het geloofsleven van Gods volk:

„Oordeelt niet te snel; veroordeelt niet te snel;
bezin u rustig op deze dingen; laat vooral niet de
gedachte, dat het zoo moeilijk is een bepaald
standpunt los te laten, of de vrees van in een be-
paalden kring niet meer voor heelemaal zuiver
aangezien te zullen worden, u ervan terughouden,
de houding aan te nemen, die naar het Woord is.

Want niet dit is vreeselijk, dat de menschen
van u zeggen: „Vreeselijk! Vreeselijk!"

Maar dit is vreeselijk, dat men, ook al is het
met de beste bedoelingen, de menschen terughoudt
van de gehoorzaamheid, die God van hen vraagt;
dat men de menschen, instée van hen te brengen
tot Christus, altijd weer er toe brengt bezig te zijn
met zichzelf.

Dat is heel erg.

Ik schrijf deze dingen, eer ik rustig en stelsel-
matig over zelfbeproeving ga spreken om te waar-
schuwen tegen een sfeer, waardoor alle debat van
te voren met onvruchtbaarheid is geslagen.

En nog eens stel ik aan genoemde Kerkbode
den eisch, dat zij, bij de reeds opgenomen stelling,
ook de volgende publiceere en aan haar lezers
voorlegge.

D. v. D.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het Wonder der Genezing?

In een vorig artikel (zie no. 32) werd iets mede-
gedeeld over den oorsprong der Möttlinger-bewe-
ging (het hysterische meisje); daarna over de
Christian Science en haar eerste meesters, Mary
Baker Eddy. Tevens werd met een enkel woord
gesproken over de mirakelen der R. Katholieke
kerk, speciaal werd gewezen op het verschijnsel
der stigmatisatie en daarbij viel ons ook op, dat
het voornamelijk hysterische jonge meisjes zijn
gewest, die deze bijzonderheden verstonden.

Na al wat over de macht der suggestie, — die
in ieder geval niet te loochenen is —, geschreven
is, moet het nu den nuchteren beschouwer toch
klaar zijn, dat én Möttlingen én de Christian
Science én de stigmatisatie, ons eenzelfde beeld
vertoonen: jonge zenuwzieke vrouwen zijn bij alle
drie de belangrijkste figuren.¹⁾

Ge ziet nu de bloedige tranen van Thérèse
Neumann uit Könnersreuth, de welhaast beroemde
hedendaagsche gestigmatiseerde; ge ziet ze met
Uw eigen oogen, maar geloof ge aan het wonder,
dat daar zou gebeuren?

Ge ziet de resultaten der Christian Science en
hun bidders en bidsters.

Ge ziet ze weer loopen, die lam waren. Ge
hoort ze weer lachen, die kreunden van pijn.

Maar geloof ge nu in de leer der Christian
Science? Neen immers? Ge kunt het u indenken,
dat de geest eens menschen zóó machtig trium-
feeren kan over de zwakheid van zijn lichaam.

En nu vraag ik u verder: Ge hoort van Möttlin-

1) Stanger, de eigenlijke stichter der Rettungsarche in
Möttlingen, toonde ook met deze figuren overeenkomst, hij
was zeker een hysterische psychopaat.